

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxvi. De excommunicatione ex percussione Clerici incursa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

Roma, apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominice Millesimo quingentesimo nonagesimo septimo XIV. Kal. Aprilis, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Hæc Clausula tres partes continet, in quarum prima habetur, vt quicumque audiunt confessiones apud se has literas habeant: In secunda agitur, de fide adhibenda exemplaribus Bullæ, dummodo adsint duæ conditiones: vna est, vt manu alicuius Notarij, publici subscriptum sit; Altera est, vt signata sit sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ: Tertia verò solum continet recapitulationem quandam omnium actuum per Summum Pontificem in hac Bulla cenzæ expressorum, & verbi gratia, excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati, & voluntatis, & eorundem confirmationem; cum adiectione indignationis Dei, & SS. Apostolorum Petri, & Pauli incurrendæ ab illis omnibus, qui cuius prædictorum assensu temerario contraire præsumserint. Et de excommunicationibus in Bulla cenzæ referuatis hæc dicta sufficiant: superest nobis in sequentibus de Excommunicationibus Summo Pontifici in iure referuatis tractare.

De Excommunicatione ex percussione Clerici incurfa. Cap. XXVI.

S V M M A R I V M,

- 1 Clericum, aut Monachum percurrens excommunicationem incurrit, a qua non nisi a Papa absolui potest.
- 2 Excommunicatio in Can. [Si quis suadente] 17. q. 4. contenta, quas personas, & quas actiones tam principales, quam accessorias comprehendat.
- 3 Excommunicatio maior, non nisi ob peccatum mortale incurritur.
- 4 Nomine [Clericorum] quinam intelligantur, quoad privilegium Canonis.
- 5 Nomine [Monachi], quinam comprehenduntur, quoad hoc, vt eos percurrens, excommunicationem incurrat.
- 6 Privilegia [Canonis] & [Fori] quas ob causas Clericis concessa sint.
- 7 Clericum excommunicatum percurrens, excommunicationem Papæ referuatam incurrit.
- 8 Clericus solum verbaliter depositus utroque privilegio, scilicet, tam [Canonis] quam [Fori] gaudet.
- 9 Degradatus realiter privilegium [Canonis] & [Fori] amittit.
- 10 Ordinatus non baptizatus privilegio [Canonis] non gaudet, & quæ huius sit ratio.
- 11 Nomine [Manus] intelliguntur etiam cetera corporis membra, & quare.
- 12 Clericum baculo, aut medio aliquo alio instrumento percurrens excommunicationem incurrit.
- 13 Clericum in custodia publica, vel priuata, aut etiam in domo detinens excommunicationem incurrit.
- 14 Clericum puluere aspergens, aut aqua, vel in illum conspuens, excommunicatus est.
- 15 Clerici de manibus aliquid vi auferens in excommunicationem incidit.
- 16 Clerici cingulum, quo cingitur, furtiuè tollens, aut nummos eius furto auferens, excommunicationem non incurrit, & quare.
- 17 Monialis abortum potione, vel pblebocomia procurans, in excommunicationem non incidit.
- 18 Clericum verberans iniuriôsè, quamuis consentientem, excommunicationem incurrit.
- 19 Clericus privilegio ordini Clericali, & non personæ con-

cesso renunciare nequit.

- 20 Clericus seipsum animo irato, & iniuriôsè percurrens excommunicatus est.
- 21 Clerico metum incutiens an, & quando in excommunicationem incidat.
- 22 Clericum capi, cædi, aut quouis modo iniuriôsè percurrens mandans, secuto effectu, excommunicatus est.
- 23 Clericum percurrens mandans, aut consulens, si postea peniteat, an, & quando excommunicationem incurrat.
- 24 Clerici percurrens non obstans, cum commodè possit, quando excommunicatus censetur.
- 25 Clerici percurrens, nomine suo factam, ratam habens in excommunicationem incidat.

Prima in ordine ex referuatis Summo Pontifici est ea, quæ fertur in percussores Clericorum, quæ habetur in cap. Si quis suadente diabolo. 17. quæstio. 6. sub his verbis:

Si quis suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo subiaceat; & nullus Episcoporum illum presumat absolueri, (nisi mortis urgente periculo) donec Apostolico conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat.

Hæc Innocentius Papa II. Idem habetur in cap. Cum illorum, cap. De Monialibus, & c. veniens, de sentent. excommun.

- 2 Primo, Materia huius Canonis est Sacrilegiû, quo manus violenta in Clericum iniicitur; Et quoad personas est vniuersalis; quoad actiones verò, vna est principalis, iniuriam; manus violentas in Clericum suadente diabolo iniicere. Accessoriarie sunt, mandare, dare consiliû, auxiliû, vel fauorem ad huiusmodi violentam manuum iniectiõnem, vt ex alijs Canonibus habetur, cap. sicut dignum de homicid. cap. Mulieres, & c. Quantæ, de sent. excom. & Caiet. verbo, excommunicatio, c. 10. Navar. in Man. capit. 27. num. 51. verò. Tertio, & communi sententia DD. vnde tam viri, quàm femine, tam senes, quàm iuuenes, & denique omnes habentes iudicium ad peccatum mortale committendum, aliquem actuum prædictorum committentes, hanc censuram incurunt, ex glof. in d. cap. si quis suadente, in verbo, si quis, 17. q. 4. & faciunt cap. 1. & cap. Mulieres, & cap. De Monialibus, & c. cum illorum, de sentent. excom. Sebast. Medices, par. 2. summe, tit. 9. quæst. 78. nu. 39. Dixi, Habentes iudicium ad peccatum mortale committendum, quia excommunicatio maior non nisi ob peccatum mortale incurritur, arg. c. Nemo, 1. q. 3. Palud. 4. d. 18. q. 1. ar. 2. concl. 2. Navar. in Manual. c. 17. nu. 9. & 76. Sebast. Medices vbi supra, & hoc significat dictio illa, Suadente diabolo, vt latius infra dicitur.

Secundo, appellatione Clericorum intelliguntur omnes constituti in alicuius ordinis gradu, etiam in prima tonsura, argum. cap. Cleros, distinctio. 21. & cap. cum contingat de etat. & qualit. & communis DD. & Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 33. & Joseph Angles in florib. 4. Sentent. in questione de excommunicatione, artic. 5. difficul. 1. Sebast. Medices vbi supra. Immo etiam, & Clericus coniugatus cum vna, & virgine, non bigamus incedens in habitu Clericali, & tonsura, arg. capit. vnie. de Cleric. coniug. lib. 6. talis enim utroque privilegio, & Fori, & Canonis gaudet, modo ijs qualitatibus affectus sit, eaque obseruet, quæ diximus, & quæ Cone. Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. requirit scilicet, vt seruitio alienius Ecclesiæ deputatus sit ab Episcopo, & eidem Ecclesiæ inseruiat, vel ministret, & Clericali habitu, & tonsura vtiatur. Item Clericus coniugatus non bigamus, dimittens habitum & tonsuram, & postea reassumens eam, isto gaudet privilegio, quia iusta penitentia nemini est auferenda, sic S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. & Syluest. verbo, excommunicatio. 6. num. 4. & citant alios.

Item Per Monachum intelliguntur omnes professi, & professæ in religione approbata, etiam nouitij, etiam con-

ueris, & conuerse religionis approbata, capit. Monachi, cap. parochianos, cap. De Monialibus, ca. cum illorum, de sent. ex com. in antiq. & cap. religioso, §. fin. & ibi gl. in verbo, Non possit, de sent. ex com. mun. lib. 6. Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 1. q. 2. S. Anton. 3. par. tit. 25. ca. 1. Angelica, verbo excommunicatio, §. num. 27. Syluest. verbo, ex com. 6. nu. 3. Tabiena, verbo, ex com. §. §. Nunc tertio, num. 18. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 79. vers. octaua. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 15. num. 8. Cosmus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. Ioseph Angles, & Sebast. Medices vbi supra. & de conuersis id colligunt ex ca. Non dubium, de sent. ex com. Hoc tamen vt praefati auctores docent, quoad conuersos, & conuersas, restringendum est ad Regulares, qui proprijs renunciauerunt, vel religionem ingressi sunt habitu religionis assumpto, non autem ad eos, qui remanent in domibus suis, viuentes vt laici, Tales igitur Clerici, & Religiosi hoc priuilegio gaudent, etiam Clerici illi per saltum ordinati sint, vt iisdem auctores tradunt; Item, quamuis excommunicati sint, ex Innoc. in cap. si vere, num. 3. de sent. ex com. & ibi Fel. nu. 2. Cardin. in Clem. 2. §. ceterum, de elect. Ioann. Andr. in cap. Delictum, de reg. iur. lib. 6. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 1. q. 6. S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. Summa Angelica, verbo, excommunicatio §. num. 24. qui citat Goffred. Vincent. Innoc. & alios. Syluest. verb. excommunicatio, 6. num. 4. Tabiena, verbo excommunicatio, §. casu 1. num. 30. §. Septimus. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 79. vers. septima. Cosmus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. Ioseph Angles in floribus 4. sent. in qu. est. de excommunicatione, artic. 5. difficult. 2. Vgol. de censur. eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 15. num. 8. Ratio est, quia hoc priuilegium Canonis, sicut & illud, Fori, Clericis concessam est eo duo; tum ad coercendam violentiam laicorum; tum in tutelam Clericorum, arg. cap. contingit, 2. in fine, & ibi Marian. Socin. senior, nu. 7. Clericus autem excommunicatus non amittit priuilegium se tuon si, vt habetur in c. intelleximus, de iud. & cap. cum inter, & cap. fin. de except. Deinde, quamuis Ecclesia aliquos casus exprimat, in quibus Clericus excommunicatus hoc priuilegio priuetur, vt cap. si verò, cap. ex tenore, cap. veniens, cap. in au. & cap. cum voluntate, §. fin. de sentent. ex com. & cap. 2. de penis, lib. 6. nullibi tamen exprimitur hic casus, & satis colligitur ex cap. 2. & cap. De Monialibus, de sent. ex com. vbi in d. c. 2. habetur, duos Monachos se percussiones incidisse in excommunicationem, & egere absoluitioe. Et a fortiori, percussio Clericum suspensum, vel interdicitum, excommunicatus erit, ex Panor. in cap. penult. num. 1. de immunit. Eccles. Item, Clericus etiam si verbo depositus sit, adhuc tamen priuilegio utroque tam Canonis, quam Fori gaudet, ex glos. in c. Ad abolendam, in verbo, praerogatiua, de heret. & ibi Panorm. num. 10. Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 6. glos. in cap. Degradatio, in verbo priuilegio Clericali, de penis lib. 6. S. Anto. 3. par. tit. 25. cap. 1. Angelica, verbo degradatio, num. 1. Syluest. verbo, degradatio, num. 8. q. 6. & verbo, excommunicatio 6. num. 4. Tabiena, verbo, degradatio, num. 2. §. primo, & verbo excommunicatio, §. casu 1. num. 29. §. sextus. Nau. in Manual. cap. 27. nu. 79. vers. septima. Cosmo Philiarcho & Ioseph Angles vbi supra difficult. 2. & Vgolino de censur. Eccles. Tabula 1. cap. 13. §. 15. nu. 8. & Anchar. in c. Degradatio, num. 5. & ibi Philip. Franc. in fine, de penis, lib. 6. Marian. Socin. in cap. peruenit, num. 138. de sent. ex com.

9 Dixi, verbo depositum, gaudere hoc priuilegio; Nam degradatus actu aliter, & realiter, huiusmodi priuilegia tam Canonis, quam Fori perdit, vt praefati auctores tradunt.

10 De ordinato autem non baptizato Syluest. in verbo, excommunicatio, 6. nu. 4. & Tabiena, verbo, excommunicatio, §. casu 1. num. 30. §. Septimus, & Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. docent, non gaudere priuilegio Canonis, quia non recipit characterem; & idem de ordinato coacte coactione absoluta tradunt; Similiter, nec ordinatus coacte coactione conditionali, nisi postea expressè, vel tacite ratificet, secundum Ioan. de Lignan. quem Anton. & Sylu. vbi supra referunt, ac sequuntur.

11 Tertio, Nomine, Manus, hoc loco intelliguntur etiam

pedes, brachia, & alia membra corporis; Nominatur autem Manus, ex Caiet. verbo, excommunicatio, ca. 10. Notab. 1. & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 77. vers. Quarta. & Cosmo Philiarcho lib. 3. de officio Sacerd. capit. 33. & Sebast. Medice vbi supra, & communi DD. sententia, quia est organum organorum, & aptius membrum ad percipiendum, Appellatione verò manus violentiae venit non solum quaecunque percussio immediata, sed etiam quae fit medio instrumento eum tangente, vnde percussio Clericum baculo, aut alia re, excommunicatus est; Quia verò vt notat Panorm. in cap. Nuper, de sent. ex com. & Angelica, verbo, excommunicatio, §. nu. 28. caput illud, si quis suadente diabolo, ponderat potius affectum violentiae, quam ipsum modum inferendi violentiam, vt colligi potest ex d. c. Nuper, ideo etiam sine iniectioe manuum aliquando incurritur excommunicatio, vt detinens Clericum in custodia publica, vel priuata, vel in domo aliqua, vel ponens custodes, vt capiant eum, si de domo exierit, etiam si non iniiciat in eum manus, excommunicatus est, ex quo libere exire non potest, aut exire non potest sine strepitu, & erubescencia. Sic Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. in princip. Angelica, verbo excommunicatio, §. num. 22. Syluest. verbo, excommunicatio 6. num. 5. vers. Secundo, Anton. 3. par. tit. 26. cap. 1. §. Tertio Notandum, Caietan. verbo excommunicatio, c. 10. vers. Primo, & Nau. in Manual. cap. 27. num. 77. vers. Quinta. Cosmus Philiarcho, lib. 3. de officio Sacerd. cap. 33. & Ioseph Angles vbi supra, art. 5. difficult. 3. Conclusio. 1. & 9. in his enim casibus fit iniuria personae; Id quod intelligitur solum ex Ioseph Angles, in dicta Conclusionem 9. quando fit a iudicibus secularibus, non autem quando fit ab Ecclesiasticis, etiam si detinerent Clericos alienae Diocesis, & Iurisdictionis. Quia cum dictum e. Nuper, constitutio penalit fit, & de iudicibus, & personis tantum laicis loquatur, non erit ad Ecclesiasticos iudices extendenda. Si quis vero obsideret Castrum, aut domum, propter illud castrum obtinendum, & non ad violentiam aut iniuriam inferendam Clerico ibi existente, non incidet in excommunicationem, ex Anton. Syl. vbi supra.

14 Similiter, qui Clericam puluere aspergeret, aut aqua, aut illum conspueret, aut violentiam rebus sibi adherentibus faceret, puta, manus ad frenum equi, cui insides, apponeret, aut per vestes detineret, ne liber discederet; aut vestes laceraret, quas habet indutas, aut equum, cui insidet Clericus occideret, aut vulneraret, aut frenum frangeret, excommunicatus est; Quia fit iniuria personae, etiam mediandibus rebus adherentibus personae, ex Cosmo Philiarcho, Ioseph Angles vbi supra Cōc. 8. & alijs; secus autem si vestes, aut res illae separatae essent a persona, & equo cui insidet: Sic etiam excommunicatus est, si auferat vires aliquas de manib. Clerici, etiam si forte Domus, aut possessio rei sit is, qui eam auferat, sed commodauerat Clerico vsque ad certum tempus, quia ante finitum vsum non potest vi tollere ab eo, ex Anton. vbi supra, §. Tertio Notandum, ante finem, item, qui persequitur Clericum factum se, & Clericus fugiens cadit, & leditur, aut fugiens quatuor coactus praecipite se in aquam, vel alio periculo se obiciat, vt euadat, excommunicationem incurrit, etiam si persequens talem non percusserit, ex Anton. cit. in fine, & Angelica, verbo, excommunicatio, §. num. 30. Cosmo Philiarcho vbi supra, post Paulud. 4. dist. 18. qu. 3. artic. 3. idemque tenet Ioseph. Angles vbi supra, artic. 5. difficultate 3. Conclus. 6.

16 Quia verò violentia distinguitur ab actibus subdolis, fraudulentis, & huiusmodi, ideo qui furto tolleret minime ex loculo gestato a Clerico; aut si quis cingulum quo actum luter cingeretur, furtiue tolleret, etiam si praecisio interueniat, cum praecisio illa non violenta, sed furtiua sit non est excommunicatus, ex Summa Astenfis, part. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 2. quait. 20. Angelica, verbo, excommunicatio, §. nu. 29. Caietan. verbo, excommunicatio, ca. 10. vers. Nota lib. 2. cundo, qui quid contrarium sentiat S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. Tertio Notandum, ante finem, sicut neque precipiens exilium, aut confiniam, intra quae se continent excommunicatus est, vt notat Caiet. in verbo, ex com. c. 10. §. Primo

quia sic nulla violentia exterioris manus quae sola prohiberi videtur in c. si quis suadente, 17. q. 4. sed sola vis percepti intervenit.

17. *Neque* Monialis procurans abortum potione, vel phlebotomia excommunicationem incurrit; quia manus haec licet sit violenta natura, non tamen est violenta persone consentienti, nec est iniuriosa statui Ecclesiastico, ex Caie. verbo, excommunicatio, cap. 10. Notab. 3. & Iosepho Angles vbi supra, art. 5. diff. 3. Conclus. 4. quia inquit, non sibi sed facti iniuriam irrogat.

18. *Contra* vero cum non solum violenta manuum iniectio in Clericum, sed etiam iniuriosa hic prohibita sit, inde fit, quod licet Clericus consentiat, ut verberetur, si iniuriosa sit verberatio, excommunicatus est verberans, ut verbis gratia, si quis Clericum violentum verberat iniuriose, & animo vilescenti in satisfactionem delicti, vel iniuriae, quam Clericus contra ipsum commisit, sicut laici alicubi facere consueverunt, pro pace habenda, excommunicatus est verberans, cap. contingit, 1. de sent. excommu. Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 3. artic. 2. in princip. Anto. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. Tertio notandum. Angelica, verbo, excommunicatio, 5. nu. 28. Tabiena, verbo, excommunicatio, 5. casu 1. numero 3. §. Quarto, Caier, verbo excommunicatio, cap. 10. Notab. 3. & glos. in d. cap. contingit in verbo, iniuriosa, & in verbo prohibeas attentari, de sentent. excom. Ioseph. Angles, vbi supra art. 5. diff. 3. Conclus. 2. Dixi, iniuriosè, quia secus esset, si iocose Clericum percuteret.

Nec obstat quod volenti non fiat iniuria, ff. de iniur. Nemo videtur, & ita Clerico illi non videtur fieri iniuria. Quia ut notat Summa Astenfis vbi supra, iniuria dicitur fieri Ecclesiae; quia ea quae in nos delinquantur, remittere possumus quantum ad nos pertinet, sed non quantum ad Ecclesiam. Ratio est, quia Clericus non potest in id consentire, cum privilegium hoc ordini Clericali concessum sit cui ipse renunciare nequit, ex Tabiena, vbi supra, & Clericus ille consentiens se percuti, excommunicandus est, d. capit. contingit, 1. & communis DD. Ex quo infert Caier, verbo, excommunicatio, ca. 10. Notab. 3. post Tabienam, verbo, excom. 5. casu 1. num. 32. §. Quarto, & Angelicam, verbo, excommunicatio, 5. nu. 28. & Panorm. in cap. contingit, 1. num. 7. quod Clericus etiam percutiens seipsum excommunicatus est, si id faciat animo irato, & iniuriosè, sicut sepe faciunt illi qui taedio vitae, vel alia desperatione ducti seipsum interficiunt, aut vulnerant, & idem tenent Nauar. in Manual. capitul. 15. numero 11. & cap. 27. num. 78. vers. sexta. Cosmus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerdotis, capit. 33. & Ioseph. Angles vbi supra, art. 5. difficult. 3.

* Conclus. 7. et si Toletus * lib. 5. instruct. Sacerd. cap. 8. contradicat.

21. *Item*, si quis infert metum Clerico iniuriosè, scilicet non iocose, per tactum aliquem non violentum, ut exeat de fundo, hoc sine, ut ipse ingrediatur, vel aliquid inde accipiat, excommunicationem incurrit, secundum Ioan. de Ligna, & Archid. quos sequitur Syluest. verbo, excommunicatio 6. num. 5. vers. octavo secus autem si metus esset verbalis tantum, aut si realis, tamen sine tactu, etiam si adesset intentio percutiendi; unde si quis citra manuum iniectionem vel detentionem corporalem Clericum cogat quod se redimat, vel aliquid ei tribuat, vel domum exeat, vel vi brent hastam, baculum, aut gladium, volens percutere eum, non tamen percutiat, non erit excommunicatus, ex Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sent. excomm. §. in primis, nu. 9. Palud. 4. dist. 18. q. 3. art. 3. Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 7. & 19. Angelica, verbo excommunicatio, 5. nu. 29. Syluest. verbo, excom. 6. num. 5. vers. octavo. Tabiena, verbo, excom. 5. casu 1. nu. 4. vers. Quid de eo, quia in his casibus non est iniectio manus in personam Clerici, vel in res sibi adhaerentes, & exceptis quibusdam casibus supra expressis, in alijs verba sunt cum effectu accipienda, arg. cap. Relatum, de Cleric. non resid. nec obest conatus sine effectu, ut DD. praefati docent.

22. *Quarto*, Manus violentas iniicere censetur, non solum, qui proprias manus in Clericum iniicit, sed etiam qui mandat Clericum capi, aut caedi, in quo casu si sequatur effectus, uterque, scilicet, tam mandator, quam mandatarius, excommunicatus est, c. Mulieres, §. vlt. de sent. excommu. Hostiens. in Summa, lib. 6. tit. de sent. excom. nu. 9. vers. Secundo quero. Summa Astenfis, par. 2. lib. 6. tit. 3. art. 2. quest. 11. Palud. 4. d. 18. q. 3. art. 3. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. vers. Tertio Notandum. Angelica, verbo, excom. 5. nu. 31. Syluest. verbo, excommu. 6. numero 5. vers. Tertio. Tabiena, verbo, excom. 5. casu 1. nu. 35. vers. sed contra. Caier. verbo excommu. cap. 10. vers. Primo. Nauar. in Manu. capi. 27. num. 78. vers. sexta. Dixi, si sequatur effectus; quia cum Canon iste principaliter loquatur solum de percutiente, & secundario de mandante, & consulente, consulens, aut mandans non incurrit hanc poenam, nisi sequatur percussio, ut recte notat Nauar. in Manual. cap. 27. numero 51. vers. Adde.

23. *Quod* si mandans, vel consulens Clericum percuti postea coituit, tunc opus est distinctione; Nam si mandatarius ante reuocationis notitiam percusserat, uterque excommunicatus est; si vero mandans, aut consulens reintegra, hoc est antequam mandatarius percusserat, mandatum, aut consilium reuocauerat, tunc quidem si reuocatio illa peruenerat ad notitiam mandatarij, etiam si mandatarius Clericum postea percusserit, mandans aut consulens excommunicatus non erit; sicut nec excommunicationem incurrit mandans, aut consulens, si antequam mandatarius percutiat, moriatur; quod intelligitur si mandans in morte, vel antea poenituit, & mandatarius de morte eius certificatus fuerat, quia morte mandatoris soluitur mandatum glos. in cap. Mulieres, in verbo auctoritate, & ibi Panor. de sent. excom. Hostiens. in Summa, lib. 5. tit. de sent. exc. vers. Secundo quero, num. 9. Palud. 4. dist. 18. q. 3. art. 3. Summa Astenfis, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 11. & 12. S. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. §. Tertio Notandum. Angelica, verbo, excom. 5. num. 32. & 33. Syluest. verbo, excom. 6. num. 5. vers. Tertio. Tabiena, verbo, excommu. 5. casu 1. nu. 35. vers. sed contra. Caier. verbo, excom. cap. 10. vers. Primo. Cosmus Philiarcho lib. 3. de officio Sacerdotis, capi. 33. & Ioseph. Angles in Floribus 4. Sentent. in quest. de excommunicatione art. 5. difficult. 3. Conclus. 3. Sicut etiam excommunicatus erit, qui licet non mandet percuti, dicit tamen amicis suis, aut famulo suo, quod uellet de Clerico tali, vel tali vindicari, secuta percussione, ex Summa Astenfis vbi supra, art. 3. q. 12. Angelica, verbo, excomm. 5. num. 34. Syluest. verbo, excom. 6. num. 5. vers. Quarto. Tabiena, verbo, excom. 5. Casu 1. nu. 46. vers. sed quid. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 78. vers. sexta, & Cosmo Philiarcho vbi supra, satis enim est quod credidit, aut credere debuit, quod ex hoc illi facturi essent, immo, ex Syluest. & Nauar. etiam si verba illa non dixerit eo animo, quia prauidere debuit, ne illi hoc modo intelligerent, arg. c. fin. de homic. lib. 6. Et quod de mandante dictum est, etiam de eo qui consulit, auxilium, fauorem aut consensum praestat, intelligendum est.

24. *Quibus* addo, quod non solum cooperans auxilio, vel consilio, excommunicatus est, sed etiam prohibere debet, & valens, si non obuiat, & protegit, ne verberetur, c. Quarta, de sent. exc. & in hoc certum est quoad eos, qui tenentur ex officio, ut sunt officiales, superiores, eorum ministri, Patres, tutores, Curatores, heri, pedagogi, parochi, & similes, & e contrario, filij pupilli, subditi, inferiores, famuli, mancipia, & parochiani, ex Cosmo Philiarcho vbi supra. In alijs autem qui non habent ex officio, si non prohibet dolo-

A D D I T I O

* Adde quod & alij sequuntur eandem opinionem Toleti, nempe, Bal. Imola, & Archidiaconus quos refert, & seq. Anton. Nald. in Quest. praet. verbo, Clericus, numero 14.

doloſe, hoc eſt, quando ex intentione nolunt obuiare, cognofcentes ſe abſque periculo ac damno poſſe obuiare, etiam excommunicati ſunt; ſi uero hoc non faciunt dolo ſe, ſed quia nolunt ſe immiſcere rumoribus, uel ex timore, etiam irrationabili uel ex negligentia non prohibent, tenent communiter Doctores, quod non ſint excommunicati, arg. d. cap. Quarta, ubi loquitur Andr. in Nouella, docet neminem in hunc, aut alium Canonem incidere, niſi ſit in dolo. Idem tenent Ioan. de Lignan, quem refert, ac ſequitur Angelica uerbo excom. 5. num. 35. Palud. 4. d. 18. q. 3. art. 3. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 1. 8. Tertio Notandum. Sylueſt. uerbo, excom. 6. num. 3. uerſ. Quinto, Tabiena uerbo, excom. 5. Caſu 1. nu. 38. Caiet. uerbo excom. c. 10. uerſ. Primo, & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 78. uerſ. ſexta. Coſmus Philarchus, ubi ſupra.

25 *Demum* qui nec percutit, nec mandat, ſed ratam habet percuſſionem nomine ſuo factam, puta, cum eius contempſione famulus, aut amicus Clericum inimicum ſuum percuſſerit, & ille poſtea ratam percuſſionem illam habeat, excommunicatus eſt, quia ratiſ habitio mandato comparatur, reg. Ratiſ habitio de reg. iur. lib. 6. debet tamen ratiſ habitio eſſe illius, in cuius gratiam percuſſio eſt facta, & qui mandare potuit, ut recte Ioseph. Angles annotauit, loco inferius citato, ſecus, ſi non ſit facta percuſſio nomine eius, tunc enim licet eam ratam habeat, non tamen eſt excommunicatus, quamuis peccet mortaliter * cap. cum quis, & ibi glo. in uerbo, tuo nomine, de ſent. excom. Pala. 4. diſt. 18. q. 3. art. 3. Rich. 4. diſt. 18. art. 11. q. 5. Hoſienſ. in Summa, lib. 5. tit. de ſent. excom. nu. 9. uerſ. ſecundo quarto, in fine. Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 15. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. uerſ. Tertio notandum. Angelica, uerbo, excommunicatio, 5. num. 37. Sylueſt. uerbo, excom. 6. nu. 5. uerſ. Tertio, in fine Tabiena, uerbo, excom. 5. caſu. 1. nu. 43. uerſ. ſed quid dicendum. Caiet. uerbo, excom. cap. 10. uerſ. Primo, & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 78. uerſ. Sexto. Ioseph. Angles, in floribus 4. Sent. in quaſtione de excommunicatione, art. 5. d. difficult. 3. Concluſ. 4. Coſmus Philarchus lib. 3. de offic. Sacerd. cap. 33.

A D D I T I O.

* Adde. Sed & aliquando incurritur cenſura excommunicationis offendendo etiam conſanguineos perſonæ alicuius eccleſiaſticae cauſa eiuſdem eccleſiaſticae perſonæ, & primus quidem caſus eſt in c. ſciant cuncti: de elec. in 6. ubi ipſo iure excommunicatus eſt grauans conſanguineum clericum, qui noluit eligere eum pro quo idem rogatus fuerat. Secundus eſt in c. quicumque: de ſent. excom. in 6. nempe, quando iudex dat licentiam ſubditis offendendi iudicem eccleſiaſticum, qui ſententiam tulit contra præſatum iudicem laicum. Tertius caſus eſt in clem. 2. eo. tit. cum ibi notat in uerbo, Quomodo libet: ubi gl. dicit, grauantes etiam conſanguineos clericorum in rebus uel in perſonis incurſere excommunicationem quæ ibi infligitur contra dominos cogentes clericos celebrare in loco interdicto.

De caſibus, in quibus percutiens Clericum, uel Monachum excommunicationem non incurrit.

Cap. XXVII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clericum percutiens in aliquibus caſibus excommunicationem non incurrit.
- 2 Clericum percutiens in laicali habitu incedentem, quæ probabiliter Clericum eſſe ignorat, excommunicatus non eſt.
- 3 Clericum habitu clericali incedentem percutiens quem talem eſſe ignorabat, in excommunicationem non incidit.

- 4 Ignorantia probabilis quando a pena excuſet.
- 5 Clericum percutiens, quem ex ignorantia probabiliter ſcitum eſſe credidit, quando excommunicationem incurrit.
- 6 Percutere uolens laicum, ſed errans in perſona, clericum percutit, an, & quando excommunicatus ſit.
- 7 Clericum percutiens, niſi de clericatu in tonſura, veſtibus, aut in qualitate negotiorum oſtendentem, poſtquam a diacono ter monitus non ſe emendauerit, in excommunicationem non incidit.
- 8 Clericum percutiens arma ferentem, nec tertio monitus ſe emendatum, excommunicationem non incurrit.
- 9 Clericum percutiens negotia ſecularia exercentem poſt prælati ſui admonitionem, excommunicatus non eſt.
- 10 Clericum conuictum, nec habitum, nec tonſuram deſerentem percutiens, in excommunicationem non incidit.
- 11 Clericum cauſa correctionis percutiens excommunicatus non eſt.
- 12 Episcopus clericos ſibi ſubditos, per alium clericum, & per ſeipſum uerberare poteſt.
- 13 Prælati Episcopo inferiores, ſubditos ſibi clericos, aut religioſos, per ſeipſos uerberare, et per quoscuque capere, et detinere poſſunt.
- 14 Magiſter diſcipulos ſuos clericos diſcipline, & correctionis cauſa licite uerberare poteſt.
- 15 Præbiter, uel alius officialis Eccleſie, clericos diuini officium perturbantes, abſque incurſu excommunicationis percutere poteſt.
- 16 Pater familias clericos ſuos domeſticos percutiens, an, & quando excommunicatus cenſeri debet.
- 17 Clericum percutiens, ut uim ui repellat, cum moderamine inculpate tutelæ, excommunicatus non eſt, et quæ in ius rei ſit ratio.
- 18 Moderamen inculpate tutelæ quando cenſendum.
- 19 Clericum de domo ſua uolenter repellens, non ualens abire domus ſue poſſeſſionem recuperare, excommunicationem non incurrit.
- 20 Clericum uerberans cauſa deſenſionis, licet aliquantulum cedat modum inculpate tutelæ, excommunicatus non eſt, dummodo doloſus abſit.
- 21 Clericum inuaſorem ſui percutiens, quem fugiendo euadere poterit, nec tamen fugit, excommunicationem non incurrit.
- 22 Laicus duellum a clerico illum prouocante acceptare non debet.
- 23 Clericum cum uxore, matre, ſore, filia, uel cum alia perſona ſibi propinqua inueniens, eumque percutiens, excommunicatus non eſt.
- 24 Mulier impetrata a clerico de turpitudine, qui eam iniuſe tangit, ſi eum cum moderamine inculpate tutelæ percutiat, excommunicationem non incurrit.
- 25 Manus uolentis in clericum de mandato ſui Prælati inueniens, eum capiſſe, uel detinendo, excommunicatus non eſt.
- 26 Clericum Prælatum per laicum torquens, aut uerberans, excommunicatus non ſit, peccat tamen.
- 27 Clericus in malo perſeuerans, qui aliter compeſci nequit, a quouis laico capi, & ligari poteſt, ut ſuo prælato præſentetur.
- 28 Familia poteſtatis ſeu officialis clericum de nocte reperenti, ſi clericum capiat, ut illi prælato ſuo præſentet, excommunicationem non incurrit.
- 29 Clericus in delicto deprehenſus, per 24. horas detineri poteſt, ut docentur teſtes, ne ſit locus inſpirationi.
- 30 Clericum realiter degradatum, percutiens, excommunicatus non eſt, ſecus autem ſi uerbaliter tantum degradatum percutiat.